

**SỞ GD & ĐT HẢI DƯƠNG
TRƯỜNG THPT CHUYÊN
NGUYỄN TRÃI**

Ngày thi: 10/10/2022

**ĐỀ THI NĂNG KHIẾU LẦN THỨ NHẤT
MÔN: LỊCH SỬ LỚP 10**

*Thời gian làm bài: 180' (không kể giao đề)
(Đề thi có 01 trang, gồm 05 câu)*

Câu 1 (2,0 điểm):

Xi-xê-rông - nhà chính trị nổi tiếng của La Mã cổ đại từng nói: *“Lịch sử là thầy dạy của cuộc sống”*. Từ hiểu biết của em về lịch sử, hãy phát biểu suy nghĩ về nhận định đó. Theo em, vì sao phải tìm hiểu và học tập lịch sử suốt đời?

Câu 2 (2,0 điểm):

Phân biệt các khái niệm “văn hóa”, “văn minh”? Lập bảng thống kê những thành tựu cơ bản của văn minh Ấn Độ thời kì cổ - trung đại. Các thành tựu đó có ảnh hưởng như thế nào đến những nền văn minh đầu tiên trên đất nước Việt Nam?

Câu 3 (2,0 điểm):

Cho các hình ảnh sau:

- Hãy cho biết tên của các công trình trên? Những công trình đó tiêu biểu cho nền văn minh ở khu vực nào?
- Đóng vai là một nhà nghiên cứu lịch sử, em hãy giới thiệu về một công trình mà em ấn tượng nhất.

Câu 4 (2,0 điểm):

“Từ hơn 2000 năm trước, trên lãnh thổ Việt Nam đã từng bước hình thành ba trung tâm văn minh gắn với ba quốc gia cổ” (SGK Lịch sử 10, trang 93)

- Những trung tâm văn minh nào được nhắc tới trong nhận định trên?
- Sự hình thành những trung tâm văn minh đó có điểm gì giống và khác nhau?

Câu 5 (2,0 điểm):

Trình bày khái quát những thành tựu của nền văn minh ra đời sớm nhất trên đất nước Việt Nam. Những giá trị nào của nền văn minh đó còn được lưu giữ đến ngày nay? Viết một đoạn văn khoảng 200 từ nêu các giải pháp để bảo vệ và phát huy giá trị văn hóa truyền thống của Việt Nam trong bối cảnh hiện nay.

----- Hết -----

Họ và tên thí sinh: **Số báo danh**

Chữ ký CBCT 1: **Chữ ký CBCT 2:**.....

HƯỚNG DẪN CHẤM ĐỀ THI NĂNG KHIẾU LẦN THỨ V - LỚP 11 SỬ

Câu	Nội dung cần trình bày	Điểm								
1	Nhà chính trị nổi tiếng của La Mã cổ đại Xi-xê-rông từng nói: “Lịch sử là thầy dạy của cuộc sống”. Từ hiểu biết của em về lịch sử, hãy phát biểu suy nghĩ của em về nhận định đó. Theo em, vì sao phải tìm hiểu và học tập lịch sử suốt đời?	2.0 điểm								
	<p>* Hiểu biết về lịch sử</p> <ul style="list-style-type: none"> - Lịch sử là những gì diễn ra trong quá khứ. Lịch sử loài người là toàn bộ những hoạt động của con người từ khi xuất hiện đến nay - Lịch sử được hiểu theo hai nghĩa khác nhau là hiện thực lịch sử và nhận thức lịch sử + Hiện thực lịch sử: là tất cả những gì diễn ra trong quá khứ, tồn tại khách quan, chỉ có thể tìm hiểu, nhận thức, trình bày, tái hiện... chứ không thể thay đổi được + Nhận thức lịch sử: là những hiểu biết của con người về hiện thực lịch sử, được trình bày và tái hiện dưới những cách thức khác nhau... <p>* Phát biểu suy nghĩ</p> <ul style="list-style-type: none"> - Đó là nhận định chính xác, thể hiện nhãn quan sâu sắc của Xi-xê-rông... - Giải thích: vì lịch sử có vai trò quan trọng trong việc giáo dục đạo đức, truyền thống cho học sinh. Học lịch sử để hiểu, biết, trân trọng quá khứ, rút ra bài học kinh nghiệm cho hiện tại và định hướng tương lai <p>* Phải học tập và tìm hiểu lịch sử suốt đời vì</p> <ul style="list-style-type: none"> - Cần hiểu biết và vận dụng tri thức, kinh nghiệm từ quá khứ vào cuộc sống hiện tại, định hướng tương lai - Vì còn những khoảng trống, những bí ẩn trong nghiên cứu lịch sử... - Biết thành tựu của văn minh nhân loại, hiểu và rút ra bài học kinh nghiệm để phòng tránh sai lầm... - Giúp hội nhập thành công, tôn trọng sự khác biệt, tiếp thu chọn lọc văn hóa nhân loại; tôn vinh, bảo tồn, phát huy bản sắc văn hóa Việt Nam - Tạo nguồn cảm hứng và ý tưởng cho sáng tạo trong ngành công nghiệp văn hóa, du lịch... - Đưa lại những cơ hội nghề nghiệp mới... 	<p>0.5</p> <p>0.5</p> <p>1.0</p>								
2	<p>Phân biệt các khái niệm “văn hóa”, “văn minh”? Lập bảng thống kê những thành tựu cơ bản của văn minh Ấn Độ thời kì cổ - trung đại. Các thành tựu đó có ảnh hưởng như thế nào đến những nền văn minh đầu tiên trên đất nước Việt Nam?</p> <p>* Phân biệt khái niệm văn hóa, văn minh</p> <ul style="list-style-type: none"> - Văn hóa và văn minh đều là những giá trị vật chất, tinh thần do loài người sáng tạo ra trong tiến trình lịch sử. - Văn hóa là tổng thể những giá trị vật chất và tinh thần do con người sáng tạo ra trong quá trình lịch sử... - Văn minh: là trạng thái phát triển cao của văn hóa, nói cách khác là những giá trị mà loài người sáng tạo ra trong giai đoạn phát triển cao của xã hội. Tiêu chí cơ bản để nhận diện văn minh là nhà nước, chữ viết... <p>* Lập bảng thống kê...</p> <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th style="text-align: center;">Lĩnh vực</th> <th style="text-align: center;">Thành tựu</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Tôn giáo</td> <td>- Là quê hương của nhiều tôn giáo lớn, có ảnh hưởng sâu rộng... tiêu biểu là Hin-đu giáo, Phật giáo.</td> </tr> <tr> <td>Chữ viết</td> <td>- Xuất hiện sớm, tiêu biểu là chữ Kha-rốt-thi, chữ Bra-mi, sau là chữ San-xc-rít (Phạn), được truyền bá sang Đông Nam Á...</td> </tr> <tr> <td>Văn học</td> <td>- Đạt nhiều thành tựu rực rỡ (kinh Vô-đa, sử thi Ma-ha-bha-ra-ta và Ra-ma-y-a-na, các tác phẩm của Ca-li-đa-sa...), chứa đựng những</td> </tr> </tbody> </table>	Lĩnh vực	Thành tựu	Tôn giáo	- Là quê hương của nhiều tôn giáo lớn, có ảnh hưởng sâu rộng... tiêu biểu là Hin-đu giáo, Phật giáo.	Chữ viết	- Xuất hiện sớm, tiêu biểu là chữ Kha-rốt-thi, chữ Bra-mi, sau là chữ San-xc-rít (Phạn), được truyền bá sang Đông Nam Á...	Văn học	- Đạt nhiều thành tựu rực rỡ (kinh Vô-đa, sử thi Ma-ha-bha-ra-ta và Ra-ma-y-a-na, các tác phẩm của Ca-li-đa-sa...), chứa đựng những	<p>2.0 điểm</p> <p>0.5</p> <p>1.0</p>
Lĩnh vực	Thành tựu									
Tôn giáo	- Là quê hương của nhiều tôn giáo lớn, có ảnh hưởng sâu rộng... tiêu biểu là Hin-đu giáo, Phật giáo.									
Chữ viết	- Xuất hiện sớm, tiêu biểu là chữ Kha-rốt-thi, chữ Bra-mi, sau là chữ San-xc-rít (Phạn), được truyền bá sang Đông Nam Á...									
Văn học	- Đạt nhiều thành tựu rực rỡ (kinh Vô-đa, sử thi Ma-ha-bha-ra-ta và Ra-ma-y-a-na, các tác phẩm của Ca-li-đa-sa...), chứa đựng những									

		giá trị nghệ thuật và nhân văn sâu sắc, ảnh hưởng đến nhiều quốc gia...									
	Kiến trúc, điêu khắc	- Có nhiều công trình kiến trúc đồ sộ, chịu ảnh hưởng của tôn giáo (cột đá, chùa và tháp Phật giáo; đền thờ, lăng mộ Hin-đu giáo; các thánh đường, cung điện Hồi giáo), có ảnh hưởng đến nhiều nước trên thế giới, nhất là Đông Nam Á									
	Khoa học, kĩ thuật	- Sớm đạt trình độ cao về Toán học, Thiên văn học, Vật lí học và Hóa học, Y – Dược học (d/c)									
	<p>* Ảnh hưởng:</p> <p>- Là một trong những cơ sở hình thành nền văn minh Chăm-pa và văn minh Phù Nam</p> <p>- Ảnh hưởng đến văn minh Chăm-pa và Phù Nam trên nhiều lĩnh vực như chính trị, tư tưởng, kiến trúc, tôn giáo...</p>		0.5								
3	<p>Cho những hình ảnh sau...</p> <p>a. Hãy cho biết tên của những công trình trên? Những công trình đó tiêu biểu cho nền văn minh ở khu vực nào?</p> <p>b. Đóng vai là một nhà nghiên cứu lịch sử, em hãy giới thiệu về một công trình mà em ấn tượng nhất.</p>		2.0 điểm								
	<p>a. Kể tên...</p> <p>- Các công trình đó là: Kim tự tháp (Ai Cập), Vạn Lý Trường Thành (Trung Quốc), Thánh đường Hồi giáo (Ấn Độ)</p> <p>- Những công trình đó tiêu biểu cho văn minh phương Đông (thời cổ - trung đại)</p> <p>b. Trình bày hiểu biết về một công trình ...</p> <p>Học sinh có thể lựa chọn 1 trong số các công trình trên, nhưng cần giới thiệu đôi chút về sự ra đời, miêu tả vài nét và nêu được giá trị, ý nghĩa của công trình đó.</p>										
4	<p>“Từ hơn 2000 năm trước, trên lãnh thổ Việt Nam đã từng bước hình thành ba trung tâm văn minh gắn với ba quốc gia cổ” (SGK Lịch sử 10, trang 93)</p> <p>a. Những trung tâm văn minh nào được nhắc tới trong nhận định trên?</p> <p>b. Sự hình thành những trung tâm văn minh đó có điểm gì giống và khác nhau?</p>		2.0 điểm								
	<p>a. Các trung tâm văn minh được nhắc tới là : văn minh Văn Lang – Âu Lạc, văn minh Chăm-pa và văn minh Phù Nam</p> <p>b. Điểm giống và khác nhau về sự hình thành của những trung tâm văn minh</p> <p>* Giống</p> <p>- Thời gian ra đời: sớm so với các trung tâm văn minh trong khu vực</p> <p>- Điều kiện tự nhiên: Sự hình thành và phát triển của các nền văn minh cổ trên đất nước Việt Nam đều gắn với điều kiện tự nhiên tại lưu vực của những con sông lớn, như: sông Hồng, sông Cả, sông Mã (văn minh Văn Lang – Âu Lạc); sông Thu Bồn (văn minh Chăm-pa) và sông Mê Công (văn minh Phù Nam). Do vậy cả ba nền văn minh Văn Lang- Âu Lạc, Chăm -pa, Phù Nam đều phát triển nghề nông trồng lúa nước</p> <p>- Cơ sở xã hội:</p> <p>+ Mặc dù có tên gọi khác nhau (làng, liên minh cụm làng, làng nông – chài – thương nghiệp), song làng là tổ chức xã hội phổ biến của cư dân Việt cổ, Chăm-pa và Phù Nam</p> <p>+ Cư dân bản địa là những người đóng góp chủ yếu trong quá trình xây dựng nên nền văn minh của họ.</p>		0.5								
	<p>* Điểm khác</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Tiêu chí</th> <th>Văn minh Văn Lang – Âu Lạc</th> <th>Văn minh Chăm – pa</th> <th>Văn minh Phù Nam</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Thời gian ra đời</td> <td>- Sớm nhất (đầu TNK I TCN)</td> <td>- Ra đời muộn nhất (thế kỉ II)</td> <td>- Ra đời khoảng thế kỉ I đầu CN</td> </tr> </tbody> </table>		Tiêu chí	Văn minh Văn Lang – Âu Lạc	Văn minh Chăm – pa	Văn minh Phù Nam	Thời gian ra đời	- Sớm nhất (đầu TNK I TCN)	- Ra đời muộn nhất (thế kỉ II)	- Ra đời khoảng thế kỉ I đầu CN	0.75
Tiêu chí	Văn minh Văn Lang – Âu Lạc	Văn minh Chăm – pa	Văn minh Phù Nam								
Thời gian ra đời	- Sớm nhất (đầu TNK I TCN)	- Ra đời muộn nhất (thế kỉ II)	- Ra đời khoảng thế kỉ I đầu CN								
			0.75								

	<p><i>Địa bàn</i></p> <p>Hình thành ở khu vực Bắc Bộ và Bắc Trung Bộ của Việt Nam hiện nay</p>	<p>Hình thành ở các tỉnh miền Trung và một phần cao nguyên Trường Sơn của VN hiện nay</p>	<p>Hình thành ở khu vực Nam Bộ của VN hiện nay</p>	
	<p><i>Cơ sở xã hội</i></p> <p>- Cội nguồn: Văn hóa Phùng Nguyên (phát triển rực rỡ thời kì văn hóa Đông Sơn) - Người Việt cổ đóng vai trò chủ yếu trong quá trình trong quá trình xây dựng nền văn minh</p>	<p>- Cội nguồn: Văn hóa Sa Huỳnh - Người Sa huỳnh đóng vai trò chủ yếu trong quá trình trong quá trình xây dựng nền VM</p>	<p>- Cội nguồn: Văn hóa tiền Óc Eo - Cư dân bản địa kết hợp với cư dân Nam Đảo di cư đến</p>	
	<p><i>Cơ sở văn hóa</i></p> <p>Hầu như không chịu ảnh hưởng của văn minh Ấn Độ</p>	<p>Sớm có sự tiếp xúc và ảnh hưởng mạnh mẽ/sâu sắc của văn minh Ấn Độ</p>	<p>Sớm có sự tiếp xúc và ảnh hưởng mạnh mẽ/sâu sắc của văn minh Ấn Độ</p>	
	<p><i>* Ý thường điểm (không vượt quá số điểm cả câu):</i> đều có cội nguồn từ nền văn hóa trước đó</p>			
5	<p>Trình bày ngắn gọn thành tựu của nền văn minh ra đời sớm nhất trên đất nước Việt Nam. Những giá trị nào còn tồn tại đến ngày nay? Viết một đoạn văn khoảng 200 từ nêu suy nghĩ về việc bảo vệ và phát huy giá trị văn hóa truyền thống của Việt Nam trong bối cảnh hiện nay.</p>			2.0 điểm
	<p>* Nền văn minh Văn Lang – Âu Lạc là nền văn minh ra đời sớm nhất trên đất nước Việt Nam * Khái quát thành tựu: - Sự ra đời Nhà nước Văn Lang và Âu Lạc (ngắn gọn)... - Hoạt động kinh tế + Khai phá đất đai, mở rộng diện tích trồng trọt (làm rẫy, làm ruộng) + Nghề nông nghiệp lúa nước là chủ yếu + Có bước tiến lớn về công cụ và kĩ thuật canh tác nông nghiệp + Nghề chăn nuôi, đánh cá, làm thủ công (gốm, mộc, dệt, luyện kim) cũng phát triển. - Đời sống vật chất + Ăn: Lương thực chính là lúa gạo; thức ăn gồm rau, củ, quả và các sản phẩm từ nghề đánh cá, săn bắt và chăn nuôi + Ở: Cư trú chủ yếu trong các nhà sàn làm bằng gỗ, tre, nứa, lá... + Mặc: Nam cởi trần, đóng khố, nữ mặc áo váy + Đi lại: Chủ yếu bằng đường thủy, phương tiện chính là thuyền, bè... - Đời sống tinh thần + Tín ngưỡng: Tục thờ cúng tổ tiên và những người có công; sùng bái tự nhiên; tín ngưỡng phồn thực... + Phong tục tập quán: có nhiều nét đặc sắc (nhuộm răng, ăn trầu, xăm mình...) + Nghệ thuật: Phong phú, đa dạng, đạt trình độ thẩm mỹ khá cao, phản ánh sinh động cuộc sống: nghệ thuật điêu khắc, kĩ thuật luyện kim, kĩ thuật làm đồ gốm (trống đồng, thạp đồng, đồ trang sức, tượng, hình trang trí trên công cụ, vũ khí...) + Âm nhạc: Khá phát triển với sự xuất hiện của nhiều loại nhạc cụ (trống đồng, cồng, khèn, phách...) và các hình thức biểu diễn (múa hát...) * Những giá trị còn được lưu giữ đến ngày nay: tư tưởng coi trọng kinh tế nông nghiệp, những tín ngưỡng và phong tục tập quán tốt đẹp (tục thờ cúng tổ tiên và người</p>			<p>0.25</p> <p>1.0</p> <p>0.25</p>

<p>có công, tục ăn trâu...), những nét đặc trưng trong đời sống vật chất và tinh thần (lương thực chính là lúa gạo, nghệ thuật điêu khắc, luyện kim, làm gốm...)</p> <p>* Các giải pháp...</p> <ul style="list-style-type: none">- <i>Khái quát bối cảnh hiện nay...</i>- <i>Giải pháp:</i> <ul style="list-style-type: none">+ Có kiến thức, hiểu biết về văn hóa dân tộc; có ý thức và hành động quyết liệt để giữ gìn, bảo tồn các giá trị văn hóa đồng thời tuyên truyền cho cộng đồng ý thức đó.+ Chủ động và tích cực tiếp thu những thành tựu văn hóa tiên tiến của nhân loại để làm giàu thêm văn hóa dân tộc, hòa nhập nhưng không hòa tan...+ Giới thiệu, quảng bá văn hóa Việt với bạn bè quốc tế ...	0.5
--	-----

Người ra đề: Nguyễn Thị Nga